

ANALÝZA VYBRANÝCH NÁSTROJOV AKTÍVNEJ POLITIKY TRHU PRÁCE

ANALYSIS OF SELECTED INSTRUMENTS OF ACTIVE LABOR MARKET POLICY

DRAGULOVÁ Helena

Abstrakt

Témou tohto príspevku je zhodnotenie nástrojov aktívnej politiky trhu práce so zameraním na tie, ktoré vzhľadom na ich charakter možno zaradiť do oblasti sociálnej ekonomiky. Samotný príspevok je rozdelený na dve časti. V prvej časti sme zamerali pozornosť na teoretické vymedzenie nástrojov aktívnej politiky trhu práce a sociálnej ekonomiky a v druhej časti je pozornosť venovaná samotnej analýze. Analýza je založená na zhodnotení rozsahu vybraných nástrojov s osobitým zameraním na regionálny a časový aspekt.

Abstract

The topic of this report is evaluation of active labor market policy with focusing to those which can according to their nature belong to the area of social economy. This report is divided into two parts. In the first part we are focusing on theoretical characterization of active labor market policy and social economy. In the second part we are focusing to analysis. Analysis is based on the evaluation of selected instruments of active labor market policy with special aim to regional and time aspect.

ÚVOD

Ekonomický vývoj posledných desaťročí je pre európske krajiny charakteristický nepriaznivým fenoménom rastúcej miery nezamestnanosti. V súvislosti so snahou riešiť tento problém sa začali v jednotlivých krajinách zavádzať opatrenia, ktoré by sme mohli označiť súhrnným názvom- *aktívne politiky trhu práce* (active labour market policies) Cieľom týchto opatrení je aktivizovať nezamestnaných a zvýšiť ich šance uplatniť sa na pracovnom trhu.

Slovensko síce čelí nepriaznivému stavu nezamestnanosti už od jeho vzniku, keďže od začiatku procesu transformácie sa muselo začať vyrovnávať s problémom rastúcej miery nezamestnanosti. Druhá polovica roku 2008 však priniesla rast nezamestnanosti v dôsledku dopadov celosvetovej ekonomickej krízy.¹ Miera evidovanej nezamestnanosti začala postupne narastať už v novembri 2008, kedy dosiahla hodnotu 8,4 % a v decembri 2009 už vzrástla na úroveň 12,7 %. Tento nepriaznivý stav pokračuje až do súčasnosti, kedy miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla v septembri roku 2014 hodnotu 14,44 %. V snahe bojovať s rastúcou nezamestnanosťou, v období ekonomickej recesii a hospodárskej krízy, sa Slovensko snaží revitalizovať a optimalizovať opatrenia APTP, čím sa do popredia dostáva otázka ich zhodnotenia. APTP sú ako jeden z prostriedkov v boji s nezamestnanosťou veľmi

¹ PAUKOVIČ, Vladimír, HOLOVČÁKOVÁ, Lenka: Nezamestnanosť ako sociálny jav, štruktúra nezamestnanosti, príčiny, dôsledky a riešenia problému v Slovenskej republike

hodnotenou oblasťou, a to najmä v krajinách s vysokou mierou nezamestnanosti akou je aj Slovensko.² Pre slovenský trh práce je pritom charakteristická existencia výrazných regionálnych disparít v nezamestnanosti. Z dlhodobého hľadiska je najnižšia miera nezamestnanosti v Bratislavskom kraji, a naopak Banskobystrický, Košický a Prešovský kraj bojujú s vysokou mierou nezamestnanosti.

V tomto príspevku zameriame pozornosť na zhodnotenie vybraných nástrojov aktívnej politiky trhu práce na Slovensku, ktoré boli vyberané s cieľom zamerať pozornosť na tie z nich, ktoré by sme mohli zaradiť do oblasti sociálnej ekonomiky. Analýzu sme postavili na zhodnotení rozsahu vybraných nástrojov ATP so zameraním na regionálny a časový aspekt. Analýzu sme opreli o dáta z Ústredia práce sociálnych vecí a rodiny, ktoré boli vhodným zdrojom informácií pre našu analýzu. Samotný príspevok je rozdelený na dve časti. V prvej časti bude pozornosť zameraná na vymedzenie a charakterizovanie aktívnych politík trhu práce. V druhej časti zameriame pozornosť na samotné zhodnotenie vybraných nástrojov aktívnej politiky trhu práce.

1. AKTÍVNE POLITIKY TRHU PRÁCE

Aktívne opatrenia trhu práce sú, popri pasívnym opatreniach, nástrojom politiky zamestnanosti, ktorej cieľom je prispieť k vytvoreniu rovnováhy na pracovnom trhu a k efektívnemu využívaniu pracovnej sily. Hlavným cieľom aktívnej politiky trhu práce na Slovensku je zlepšenie šancí opätovnej integrácie nezamestnaných na trhu práce, podpora tvorby pracovných miest a udržiavania existujúcej miery zamestnanosti. Ako uvádza ÚPSVR: „úlohou aktívnej politiky trhu práce je predovšetkým uľahčiť a urýchliť prechod do platenej práce a prostredníctvom špecifických programov udržiavať schopnosť ľudí pracovať s cieľom nájsť si trvalé miesto na trhu práce.“³ Ide teda o intervenciu zo strany verejných politík, ktoré pomáhajú hlavne pri integrácii nezamestnaných na pracovný trh. V súčasnosti sa na Slovensku uplatňujú široká škála rozmanitých nástrojov APTP. Pre potreby analýzy sme vybrali tie, ktoré by mohli vzhľadom na svoj charakter patriť do oblasti sociálnej ekonomie.

Sociálnu ekonomiu možno chápať ako novú oblasť ekonomických aktivít, ktorá v sebe prepája sociálne a ekonomické ciele. Predstavuje tak novú formu ekonomickej činnosti, ktorá prináša sociálne inovácie a je impulzom pre ekonomický rast.⁴ Charakteristickou črtou sociálnej ekonomiky je jej lokálna zakotvenosť a orientácia na miestnu úroveň, ako aj snaha o pracovnú integráciu predovšetkým znevýhodnených a dlhodobo nezamestnaných osôb.⁵

Z tohto hľadiska sme vybrali nasledovné nástroje APTP:

- *príspevok na podporu vytvárania pracovných miest v sociálnom podniku* - sociálny podnik je najtypickejší reprezentant sociálnej ekonomiky,
- *príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska* - chránené dielne na jednej strane pomáhajú k pracovnej integrácii osôb zo zdravotným postihnutím a zároveň vykonávajú určitú ekonomickú aktivitu
- *príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec* - pomáhajú pracovnej integrácii dlhodobo nezamestnaných osôb a pritom pomáhajú prostredníctvom takýchto aktivít k rozvoju určitej komunity.

² BAROŠOVÁ, M.& DANIELA, K. et. al. Uplatňovanie aktívnych opatrení na trhu práce s aplikačnou. praxou Európskej únie

³ http://www.upsvar.sk/tv/oddelenie-aktivnych-opatreni-trhu-prace/nastroje-aktivnych-opatreni-na-trhu-prace.html?page_id=274765

⁴ LUBELCOVA G.: Sociálna ekonomika: koncepty, príležitosti, riziká

⁵ DOHNALOVA, M.: Sociálna ekonomika v evropském kontextu

2. VÝSLEDKY ANALÝZY VYBRANÝCH NÁSTROJOV AKTÍVNEJ POLITIKY TRHU PRÁCE

Pre potreby analýzy sme čerpali z databázy Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny, ktoré nám poskytujú potrebné informácie na uskutočnenie analýzy. Analýza sa zameriava na zhodnotenie vybraných nástrojov APTP z nasledovných hľadísk:

- *rozsahu uplatňovaných nástrojov APTP* - zhodnotenie počtu začlenených osôb, množstva investovaných finančných prostriedkov a % zapojených uchádzačov o zamestnanie k celkovému počtu uchádzačov (poskytuje nám to informácie o rozsahu uplatňovania jednotlivých nástrojov vzhľadom na rozsah nezamestnanosti),
- *uplatniteľnosť na trhu práce* - sledovanie počtu UoZ, ktorí sa po ukončení svojho pôsobenia v rámci konkrétneho nástroja APTP (definované ako odtok) uplatnili na pracovnom trhu do 1 mesiaca od ukončenia dohody,
- *regionálnych rozdielov* - porovnávanie rozdielov v rozsahu uplatňovaných vybraných nástrojov za jednotlivé kraje. Naším cieľom tu bolo posúdiť, v akej miere uplatňovanie nástrojov APTP odráža regionálne rozdiely v nezamestnanosti,
- *z časového hľadiska* - porovnávanie nástrojov APTP v troch rokoch, to nám umožňuje zachytiť prípadne zmeny využívania jednotlivých nástrojov APTP.

A) Príspevok na podporu vytvárania pracovných miest v sociálnom podniku

Tento príspevok sa poskytuje znevýhodneným uchádzačom o zamestnanie, a to vo výške najviac 40% z celkovej ceny práce. Z údajov UPSVR vyplýva, že v roku 2013 bolo vytvorených a obsadených 69 pracovných miest v sociálnom podniku a investovaných 322 488,00 €. Pri porovnaní údajov z predchádzajúcich dvoch rokov možno poukázať na to, že rozsah uplatňovania tohto nástroja APTP ma za posledné tri roky klesajúcu tendenciu (v roku 2011 bolo vytvorených 139 PM a investovaných 863 400, 24 €, v roku 2011 bolo vytvorených 187 PM a investovaných 1 087 714,05 €). Ako ďalej vyplýva z dát UPSVR, aktivácia nezamestnaných prostredníctvom tohto nástroja APTP je veľmi nízka. Z celkového počtu znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie bolo v roku 2012 aktivizovaných len 0,02 %, čo predstavuje pokles v porovnaní s predchádzajúcim rokom, kedy bolo aktivizovaných 0,06 % znevýhodnených uchádzačov (počet znevýhodnených UoZ: 29 5867 a počet zapojených: 187).

Ako vidno z nasledujúcej tabuľky, za celé sledované obdobie patril Žilinský kraj medzi kraje s najvyšším % vytvorených pracovných miest z celkového počtu za celé Slovensko (v roku 2013 a 2011 bol prvý a v roku 2012 druhý kraj s najvyšším %). To je prekvapujúce zistenie, keďže Žilinský kraj nepatrí medzi kraje s najvyššou nezamestnanosťou. Veľmi zaujímavým zistením je, že v celom sledovanom období nebolo vytvorené žiadne pracovné miesto v Trnavskom kraji. Celkovo je veľmi nízke % prítomné aj v prípade Košického a Prešovského kraja, kde dokonca neboli v roku 2013 vytvorené žiadne pracovné miesta. Celkovo by sme mohli pritom povedať, že s výnimkou Žilinského kraja je tento nástroj využívaný v pomerne malom rozsahu.

Tabuľka č. 1: Percento obsadených PM v SP za jednotlivé kraje

KRAJ	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	Počet obsadených PM	Počet obsadených PM	Počet obsadených PM	počet obsadených PM/ počet za SR	počet obsadených PM/ počet za SR	počet obsadených PM/ počet za SR
BA	10	11	7	5,30%	7,90%	10,40%
TT	0	0	0	0,00%	0,00%	0,00%
TN	6	22	15	3,20%	15,80%	21,54%
NR	62	57	0	33,20%	41,00%	0,00%
ZE	86	41	42	46,00%	29,50%	60,81%
BB	6	5	5	3,20%	3,60%	7,25%
PP	3	3	0	1,60%	2,20%	0,00%
KE	14	0	0	7,50%	0,00%	0,00%

Ďalej budeme porovnávať údaje o percente aktivizovaných z celkového počtu znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie za jednotlivé kraje. Pri pohľade na dáta možno poukázať, že vo všetkých troch rokoch je najvyššie % aktivizovaných z celkového počtu znevýhodnených uchádzačov prítomné v Žilinskom kraji. Naopak v Banskobystrickom, Prešovskom a Košickom kraji, ktoré patria medzi kraje v s najvyšším počtom znevýhodnených uchádzačov je tento nástroj aplikovaný pri tvorbe pracovných miest minimálne, dokonca v roku 2013 úplne absentuje pri boji s nezamestnanosťou. Celkovo pritom možno povedať, že s výnimkou Nitrianskeho kraja nedochádza k výrazným zmenám v % aktivizovaných z celkového počtu za daný kraj. Možno teda hovoriť o určitej stabilite z hľadiska rozsahu aplikácie tohto nástroja v boji s nezamestnanosťou.

Tabuľka č. 2: Percento aktivizovaných v SP za jednotlivé kraje⁶

		BA	TT	TN	NR	ZE	BB	PP	KE
2012	Počet znevýh. UoZ	11551	18889	23295	36913	29788	53487	64755	57189
	% aktivizovaných	0,09%	0,00%	0,09%	0,15%	0,14%	0,01%	0,00%	0,00%
2013	Počet znevýh. UoZ	16851	23219	28693	41018	37672	59705	75199	64014
	% aktivizovaných	0,04%	0,00%	0,05%	0,00%	0,11%	0,01%	0,00%	0,00%

Posledný údaj na, ktorý zameriame pozornosť je uplatniteľnosť na pracovnom trhu po ukončení činnosti v sociálnom podniku. Z údajov UPSVR vyplýva, že v roku 2013 z celkového počtu 223 osôb, ktorí ukončili svoju činnosť v rámci sociálneho podniku len 10 % bolo zamestnaných do 1 mesiaca od ukončenia dohody. To predstavuje pokles v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi, kedy bolo v roku 2012 zamestnaných do 1 mesiaca od ukončenia dohody 38 % (z celkového počtu 155) a v roku 2011 až 60% (z celkového počtu 597).

B) Príspevok na zriadenie chránenej dielne/ chráneného pracoviska

Tento príspevok sa poskytuje zamestnávateľovi na vytvorenie pracovného miesta v chránenej dielni, alebo na chránenom pracovisku pre občana zo zdravotným postihnutím (výška príspevku: 55% zo 16 násobku celkovej ceny práce v Bratislavskom kraji a 45% zo 16 násobku celkovej ceny práce vo všetkých ostatných krajoch). Z dát z UPSVR vyplýva, že v sledovanom období došlo k poklesu počtu vytvorených PM a investovaných finančných prostriedkov na tento nástroj APTP. Kým v roku 2013 bolo vytvorených 1 710 pracovných miest investovaných: 14 217 647,08 €, v roku 2012 bolo vytvorených o 316 viac pracovných miest a investovaných o 3245892, 74 viac € a v roku 2011 to bolo o 315 viac pracovných

⁶ Neboli prítomné údaje o počte znevýhodnených uchádzačov v roku 2012

miest a 34 39348, 29 € viac. Ako ďalej vyplýva z dát, prostredníctvom tohto nástroja sa podarilo aktivizovať najviac uchádzačov o zamestnanie v roku 2012, a to konkrétne 19,32 % (počet UoZ zo ZP: 10 487/ počet obsadených PM: 2 026). V roku 2013 došlo k značnému poklesu aktivizácie prostredníctvom tohto nástroja, pritom percento je ešte nižšie ako bolo v roku 2011 (15,88%= počet UoZ zo ZP: 12 755/počet obsadených PM: 2 025).

Nasledujúca tabuľka nám poskytuje údaje o uplatňovaní tohto nástroja APTP za jednotlivé kraje. Ako vidno z údajov, vo všetkých troch sledovaných rokoch bolo najmenej pracovných miest vytvorených v Bratislavskom a Trnavskom kraji. Na strane druhej, kým v prvých dvoch sledovaných rokoch bolo najmenej pracovných miest vytvorených v Prešovskom a Banskobystrickom kraji, v roku 2013 to bolo v Košickom a Trenčianskom kraji. Celkovo pritom možno hovoriť o stabilite z hľadiska tvorby pracovných miest, keďže nedochádza v jednotlivých krajoch k výrazným výkyvom.

Tabuľka č.3: Percento obsadených miest v ChD/ChP za jednotlivé kraje

KRAJ	ROK 2011	ROK 2012	ROK 2013	ROK 2011	ROK 2012	ROK 2013
	Počet obsadených PM			% obsadených PM z celkového počtu v SR		
BA	32	47	22	1,60%	2,30%	1,29%
TT	127	136	107	6,30%	6,70%	6,25%
TN	348	312	294	17,20%	15,40%	17,80%
NR	225	224	228	11,10%	11,10%	13,20%
ZE	249	271	239	12,30%	13,40%	13,82%
BB	349	361	281	17,20%	17,80%	16,33%
PP	441	365	231	21,80%	18,00%	13,21%
KE	254	310	308	12,50%	15,30%	18,10%

Nasledujúca tabuľka nám poskytuje údaje o počte nezamestnaných občanov zo zdravotným postihnutím za jednotlivé kraje a údaje o percente aktivizovaných občanov zo zdravotným postihnutím v rámci jednotlivých krajov. Ako vidno z tabuľky, vo všetkých troch rokoch bolo v Bratislavskom kraji najmenšie % aktivizovaných z celkového počtu uchádzačov zo ZP, čo korešponduje so skutočnosťou, že práve v tomto kraji je najmenší počet uchádzačov so ZP. Keď sa pozrieme na údaje za ostatné kraje je zrejme, že nie je najviac aktivizovaných v krajoch s najvyšším počtom UoZ zo ZP. Dokonca v Košickom kraji, ktorý bol v roku 2011 druhý kraj s najvyššou nezamestnanosťou uchádzačov so ZP, bolo v tom roku druhé najnižšie %. Naopak najviac aktivizovaných v tomto roku bolo v Trnavskom kraji a v roku 2012 a 2013 v Nitrianskom kraji, v ktorých bola síce pomerne vysoká nezamestnanosť občanov zo ZP, ale nepatrili k najvyšším v rámci Slovenska. Keď porovnáme údaje za tri roky, možno poukázať na to, že kým medzi rokmi 2011 a 2012 došlo takmer vo všetkých krajoch k rastu % aktivizovaných, naopak medzi rokmi 2012 a 2013 došlo k poklesu.

Tabuľka č. 4: Percento aktivizovaných v ChD/ChP za jednotlivé kraje

		BA	TT	TN	NR	ZE	BB	PP	KE
2011	Počet UoZ zo ZP	446	957	1626	1175	1414	1995	3021	2121
	% aktivizovaných	7,17%	13,27%	21,40%	19,15%	17,61%	17,49%	14,60%	11,98%
2012	Počet UoZ zo ZP	402	740	1364	853	1194	1691	2607	1785
	% aktivizovaných	6,58%	18,38%	22,87%	26,26%	22,70%	21,35%	16,92%	17,37%

Posledný údaj na ktorý zameriame pozornosť v rámci tohto nástroja je počte zamestnancov, ktorí aj po ukončení dohody o práci v chránenej dielni, alebo na chránenom pracovisku udržali svoje pracovné miesto. Ako vyplýva z údajov, v roku 2013 bolo 21% osôb (468 z celkového počtu 2 219 osôb), ktoré ukončení činnosti v rámci tohto nástroja APTP zamestnaných do 1 mesiaca od ukončenia dohody. Rovnako ako v prípade predchádzajúceho nástroja APTP aj tu sa znížilo % osôb, ktoré boli zamestnané do 1 mesiaca po ukončení činnosti v rámci tohto nástroja, konkrétne v roku 2012 to bolo 28,4 % (336 z 1183) a v roku 2011 až 53,9 % (1018 z 1889).

C) Príspevok na aktivačnú činnosť formou menších služieb pre obec

Príspevok na aktivačnú činnosť formou menších služieb pre obec je určená na podporu udržiavania pracovných návykov dlhodobo nezamestnaných občanov, ktorí sú poberateľmi dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi. Vykonávaná práca je určená na zlepšenie ekonomických, sociálnych a kultúrnych podmienok, tvorbu, ochranu, udržiavanie a zlepšovanie životného prostredia obyvateľov obce, starostlivosť o ochranu a zachovanie kultúrneho dedičstva, podporu vzdelávania detí a mládeže a na rozvoj a podporu komunitnej činnosti. Ako vyplýva z údajov UPSVR v roku 2013 bolo vytvorených a obsadených 16 596 pracovných miest a investovaných 3 268 140,17 €, čo predstavuje pokles v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi. (v roku 2012 bolo vytvorených 17 983 PM a investovaných 3 530 060,67 a v roku 2011 bolo vytvorených 21 809 PM a investovaných 4 231 553,87 €). Rovnako aj z hľadiska % nezamestnaných z celkového počtu nezamestnaných, ktorí boli aktivizovaní prostredníctvom tohto nástroja poklesol o takmer 4 %. Kým v roku 2011 to bolo 11,6 % (počet UoZ nad 12 m: 188 566/ počet PM: 21 809), v roku 2012 8,5 % (počet UoZ nad 12 m: 214 275/ počet obsadených PM: 18 237) a v roku 2013 len 7,72 % (Počet UoZ nad 12 m: 213 880/ Počet obsadených PM: 16 596).

Z hľadiska rozdielov medzi krajinami, možno poukázať, že vo všetkých troch sledovaných rokoch bolo najmenej pracovných miest obsadených v Bratislavskom a následne v Trnavskom kraji. Naopak najviac bolo vytvorených v Košickom, Prešovskom a Banskobystrickom kraji sú kraje s najvyšším % vytvorených miest. Keď porovnáme údaje z troch sledovaných rokov je zaujímavým zistením, že v Košickom, Prešovskom kraji došlo medzi rokmi 2011 a 2012 k miernemu poklesu % vytvorených miest a naopak medzi rokmi 2012 a 2013 k rastu, ktorý bol vyšší ako predchádzajúci pokles. Pritom situácia bola presne opačná v prípade Banskobystrického kraja, kde medzi rokmi 2011 a 2012 k rastu % a naopak medzi rokmi 2012 a 2013 k prudkému poklesu.

Tabuľka č. 5: Percento obsadených PM na AČ za jednotlivé kraje

KRAJ	ROK 2011	ROK 2012	ROK 2013	ROK 2011	ROK 2012	ROK 2013
	Počet obsadených PM			% obsadených PM z celkového počtu v SR		
BA	23	114	80	0,10%	0,60%	0,48%
TT	612	283	161	2,80%	1,60%	0,97%
TN	505	355	299	2,30%	1,90%	1,80%
NR	1 622	1 320	914	7,40%	7,20%	5,51%
ZE	803	679	600	3,70%	3,70%	3,62%
BB	5 838	5 726	2 839	26,80%	31,40%	17,11%
PP	6 021	4 725	5 226	27,60%	25,90%	31,49%
KE	6 385	5 035	6 477	29,30%	27,60%	39,03%

Tak ako v prípade predchádzajúcich nástrojov APTP aj tu bolo vo všetkých troch rokoch najnižšie percento aktivizovaných v Bratislavskom kraji, čo korešponduje s faktom, že práve

v tomto kraji je najnižšia dlhodobá nezamestnanosť. Pritom celkovo najvyššie percento aktivizovaných bolo v rámci troch krajov s najvyšším počtom dlhodobo nezamestnaných (aj keď ich poradie sa v sledovanom období menilo). Pri porovnávaní údajov medzi tromi sledovanými rokmi pritom možno povedať, že v niektorých krajoch % obsadených pracovných miest klesalo (Bratislavský, Trnavský, Trenčiansky, Žilinský a Banskobystrický kraj), pritom najnižší pokles bol zaznamenaný v prípade Banskobystrického kraja, čo je veľmi zaujímavé zistenie vzhľadom na to, že práve Banskobystrický kraj patrí medzi kraje s najvyššou nezamestnanosťou. Na strane druhej v prípade ostatných krajov bol medzi rokmi 2011 a 2012 zaznamenaný pokles a medzi rokmi 2012 a 2013 rast % aktivizovaných.

Tabuľka č. 5: Percento aktivizovaných na AČ za jednotlivé kraje

		BA	TT	TN	NR	ZE	BB	PP	KE
2011	Počet UoZ nad 12 m	4 854	9 866	12 399	21 790	16 349	38 419	43 736	41 153
	% aktivizovaných	0,47%	6,20%	4,07%	2,32%	9,92%	15,20%	13,77%	15,52%
2012	Počet UoZ nad 12 m	6 639	11 801	14 635	25 489	19 641	41 750	49 792	44 528
	% aktivizovaných	1,72%	2,40%	2,43%	5,18%	3,46%	13,71%	9,49%	11,31%

Posledný údaj, ktorému budeme venovať pozornosť je % občanov, ktorí po ukončení svojej činnosti do 1 mesiaca boli zamestnaní. Ako vyplýva z údajov UPSVR, v roku 2013 bolo 3 % osôb zamestnaných do 1 mesiaca (474 z 14 086). To predstavuje rast o 0,6 % v porovnaní s predchádzajúcim rokom (394 z 16 527). Na strane druhej v roku 2011 bolo toto % najvyššie, konkrétne išlo o 3,6% (1249 z 31 264).

ZÁVER

Cieľom tejto práce bolo zhodnotiť vybrané nástroje aktívnej politiky trhu práce na Slovensku, s osobitným zameraním na časový a regionálny aspekt. Pozornosť sme venovali predovšetkým zhodnoteniu rozsahu uplatňovania vybraných nástrojov APTP (z hľadiska počtu vytvorených PM, množstva investovaných finančných prostriedkov a % aktivizovaných z celkového počtu UoZ a zhodnoteniu uplatniteľnosti UoZ po skončení dohody v rámci jednotlivých nástrojov.

Prvým hodnoteným nástrojom APTP bol príspevok na vytvorenie pracovného miesta v sociálnom podniku. Rozsah uplatňovania tohto nástroja je veľmi malý a má klesajúcu tendenciu, čo nereflektuje skutočnosť, že počet znevýhodnených uchádzačov za posledné dva roky narástol. To môže byť dôsledkom zlyhania pilotných projektov, ktoré vytvorili zlé meno sociálnemu podnikaniu u nás. Z hľadiska krajov možno poukázať, že v krajoch s najvyšším počtom znevýhodnených uchádzačov je tento nástroj aplikovaný pri tvorbe pracovných miest minimálne, prípadne úplne absentuje. Naopak v ostatných krajoch, kde nie je až taká vysoká nezamestnanosť znevýhodnených uchádzačov, je tento nástroj využívaný vo väčšej miere (napr. V roku 2013 bolo v Žilinskom kraji najvyššie %) . Možno teda povedať, že tento nástroj neodráža potreby jednotlivých krajov z hľadiska rozsahu nezamestnanosti. Na strane druhej pozitívny zistený bolo, že uplatniteľnosť osôb, ktoré boli aktivizované prostredníctvom tohto nástroja je pomerne vysoká. To je veľmi pozitívne zistenie, keďže v našich podmienkach plní sociálny podnik funkciu medzi trhu práce. Pokiaľ má túto funkciu plniť v dostatočnom rozsahu, je nevyhnutné aby bolo vysoké percento občanov, ktorí boli aktivizovaní a potom si našli prácu na pracovnom trhu.

Druhým hodnoteným nástrojom bol príspevok na zriadenie chránenej dielne a chráneného pracoviska. Tento nástroj je pomerne často využívaný na aktivizáciu občanov zo zdravotným postihnutím. To nám naznačuje, že existuje pomerne značná snaha o integráciu občanov zo zdravotným postihnutím na trh práce. Práve to možno pokladať za dôležité, keďže občania zo zdravotným postihnutím majú vo veľkej miere problém uplatniť sa na trhu práce. Z hľadiska hodnotenia regionálnych rozdielov možno poukázať, že ani v tomto prípade aktivizácia nezamestnaných neodráža regionálne rozdiely v nezamestnanosti. Práve v krajoch s vysokou nezamestnanosťou nebolo v sledovanom období aktivizované najvyššie % UoZ zo ZP. Dokonca Prešovský kraj, ktorý patrí medzi kraje s najvyššou nezamestnanosťou, bol v roku 2012 a 2013 druhým krajom s najnižším % aktivizovaných. Z hľadiska uplatniteľnosti osôb, ktoré boli aktivizované prostredníctvom tohto nástroja treba aj v tomto prípade poukázať na klesajúcu tendenciu, ktorá je negatívnym javom, keďže práve nástroje APTP práce majú pomáhať zvýšiť uplatniteľnosť občanov na trhu práce.

Posledným hodnotením nástrojom bol príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec. V prípade rozsahu uplatňovania tohto nástroja treba tiež poukázať na klesajúcu tendenciu, ktorá bola zaznamenaná v sledovanom období. Z hľadiska regionálnych rozdielov je potrebné poukázať na to, že tento nástroj pomerne dobre reaguje na regionálne rozdiely v nezamestnanosti jednotlivých krajov, resp. že tento nástroj je pomerne dobre uplatňovaný práve v krajoch s najvyššou nezamestnanosťou. Z hľadiska posledného hodnoteného údaje - % občanov, ktorí po ukončení svojej činnosti do 1 mesiaca boli zamestnaní, nemožno v tomto prípade hovoriť o klesajúcej tendencii. Skôr by sme mohli hovoriť o stabilnej úrovni, keďže sa vo všetkých troch rokoch % zamestnaných do 1 mesiaca pohybuje okolo hodnoty 2,5- 3,5.

Použitá literatúra

1. BAROŠOVÁ, M.& DANIELA, K. et. al. 2012. *Uplatňovanie aktívnych opatrení na trhu práce s aplikačnou. praxou Európskej únie*. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny
2. DOHNALOVÁ, M. 2006. *Sociální ekonomika v evropeizaci českého hospodářství*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky. ISBN 80-86729-31-1
3. LUBELCOVA G. 2012. *Sociálna ekonomika: koncepty, príležitosti, riziká*. In Sociológia (1) 83- 108
4. PAUKOVIČ, V. & HOLOVČÁKOVÁ, L. 2008. *Nezamestnanosť ako sociálny jav, štruktúra nezamestnanosti, príčiny, dôsledky a riešenia problému v Slovenskej republike*. In Sociálne a politické analýzy. Vol. 2 (1)
5. Štatistický úrad: <http://portal.statistics.sk/>
6. Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny: http://www.upsvar.sk/statistiky.html?page_id=1247

Kontaktné údaje

Mgr. Helena DRAGULOVÁ
Filozofická fakulta
Univerzita Komenského v Bratislave
Gondova 2, P.O.BOX 32
814 99 Bratislava
E-mail: helen.ddragulovamail.com